

**Тетяна Олександрівна Лещенко,
Ірина Володимирівна Самойленко**

Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) У ВДНЗУ «УМСА»

Навчальна дисципліна "Українська мова (за професійним спрямуванням)", яка викладається на медичному і стоматологічному факультетах вищого державного навчального закладу «Українська медична стоматологічна академія», покликана забезпечити вільне володіння студентами державною мовою, використання різних мовних засобів відповідно до сфери і мети висловлювання, в нормоване користування базовою фаховою термінологією.

Ця мета передбачає вирішення таких завдань:

1) опанування навичками доцільного використання засобів української мови в професійному спілкуванні з дотриманням норм українського правопису, стилістики, мовно-професійного етикету;

2) формування навичок правильного мовного оформлення документів;

3) розвиток уміння користуватися довідниковою літературою;

4) виховання шанобливого ставлення до української мови як єдиної державної.

Успішне вирішення цих завдань можливе лише завдяки продуманій організації навчальних занять, добору таких форм і методів роботи, які б сприяли формуванню в студентів необхідних мовних знань і навичок. Викладаючи українську мову студентам медичного ВНЗ в сучасних соціально-політичних умовах, насамперед звертаємо увагу на такі дидактичні аспекти: чому навчати (лінгвістично і професійно обґрунтований відбір матеріалу, його інтерпретація та опис) і як навчати (ефективна система навчання, що базується на даних педагогічного досвіду й експерименту). З огляду на те, що в сучасному суспільстві необхідно посилену увагу звертати на гуманізацію, переконані, що викладання дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" для студентів медичного ВНЗ має обов'язково охоплювати гостроактуальні теми: роль української мови в сучасному суспільному житті, її функції, українська мова і професія медика, державна мова і професійне спілкування «лікар - пацієнт». Характерною прикметою сьогодення є активізація міжнаціональної взаємодії, зростання інтересу українських громадян до духовної спадщини свого народу, його історичних і культурних надбань. Нині особливо гостро постає проблема мовної політики. Методологічно обґрунтованим, на наш погляд, є ознайомлення студентів із мовною ситуацією сучасної України й ефективними методами розв'язання мовних проблем у світлі нового мовного законодавства. Глибоко переконані: логіка викладення матеріалу має підвести до розуміння того, що досконале володіння українською мовою в різних сферах суспільного життя, зокрема і в медицині, - запорука успішного розвитку, національного процвітання нашої держави, а також формування професійної компетентності кожного лікаря.

Для реалізації основної інноваційної технології - профілізації - вся навчальна література (зокрема навчальні посібники з грифом ЦМК МОЗ України - Лещенко Т.О. Професійна мова медика. - Полтава, 2004. - 140 с; Лещенко Т.О., Шарбенко Т.В. Українська мова за професійним спрямуванням. - Полтава, 2010. - 234 а), методичні розробки для самостійної роботи студентів, тексти і завдання для перевірки засвоєних знань стосуються майбутнього фаху студентів. Унаслідок цього розвиваються міжпредметні зв'язки, розширюються і зміцнюються знання студентів з базових дисциплін - анатомії, біології, гістології, вдосконалюються навички фахової мовленнєвої поведінки, які поступово стають якостями особистості. Заняття з української мови за професійним спрямуванням також покликані допомогти студентам правильно аналізувати різноманітні фахові комунікативні ситуації, оцінити власну мовну культуру і культуру інших людей, опанувати норми мовного етикету та правила поведінки в професійному середовищі.

У процесі викладання української мови студентам медичного ВНЗ виникають проблеми, розв'язання яких безпосередньо залежить від майстерності викладача, його вміння дібрати і застосувати такі методи та прийоми навчання, які сприяли б досягненню найвищого результату. Однією з найголовніших, на наш погляд, є потреба розвитку пізнавальної активності студентів у навчанні, формування необхідності спонукання їх до активної діяльності. Цього можна досягти тільки за умови розуміння навчання як особистісно опосередкованого процесу взаємодії викладача і студентів, спрямованого на досягнення спільної мети - формування творчої, професійно компетентної особистості майбутнього лікаря. Основні засоби активізації уваги студентів - це динамічне проведення заняття із застосуванням різноманітних прийомів, організація їхньої активності шляхом переключення з одного виду діяльності на інший. На зосередження уваги впливає темп роботи. Уповільнений темп розсіює увагу, знижує активність студентів. Прискорений темп також може нашкодити: багато студентів не встигають стежити за думкою викладача, втомлюються, стають неуважними. Оптимальний для конкретної аудиторії темп роботи викладача визначає емпірично. Загальновідоме велике значення наочності. Наочність - це не тільки основа чуттєвого сприйняття, необхідного для свідомого засвоєння нових знань, а й шлях, що веде до розвитку мислення. Усе це означає, що навчальне заняття має бути побудоване так, аби забезпечити розуміння студентом навчального матеріалу на рівні його максимальної пізнавальної активності - мислення. Під час викладання української мови студентам медичного ВНЗ виникає гостра необхідність інтерактивної взаємодії, коли викладач не просто вимагає репродуктивного відтворення змісту першоджерел, підручників, а спонукає аналізувати: узагальнювати, співвідносити з іншими проблемами, з іншими навчальними дисциплінами, виявляти наявність протиріч (особливо це стосується внормованості мови).

Активізація розумової діяльності студентів найповніше втілюється в проблемному викладанні, сутність якого полягає в такій організації навчального процесу, де студент не тільки сприймає, фіксує і запам'ятовує інформацію в готовому вигляді, а й разом із викладачем або самостійно в умовах проблемної ситуації розв'язує систему логіко-пізнавальних завдань на основі сформованих знань, умінь і навичок. Систематичне і цілеспрямоване застосування методів проблемного навчання сприяє суттєвому підвищенню ефективності самостійної пізнавальної діяльності студентів та активізації творчого засвоєння.

Велике значення має правильне формування системи вправ-індивідуальних завдань. Підбираємо такі завдання, в яких лексичні, правописні, морфологічні, синтаксичні та стилістичні категорії розглядаються під кутом зору їх функціонування в професійному мовному контексті. Ми розробили і постійно поповнюємо та вдосконалюємо банк індивідуальних завдань різних дидактичних рівнів та різного спрямування. Ці завдання сприяють унормованості професійної мови студентів, готують їх до самостійної роботи з науковим текстом, зорієнтовані на формування в студентів навичок діалогічного та монологічного мовлення в сфері обраної спеціальності, перекладу фахових текстів із російської мови на українську, їх редагування.

Заняття з української мови за професійним спрямуванням у медичному ВНЗ повинно мати прагматичний характер, будуватися в проблемному ракурсі, мати посилену мотивацію (навіщо це вивчати) з чітким акцентуванням на основних проблемах тієї чи іншої теми. Крім традиційного виконання різноманітних вправ, важливо використовувати такі види роботи як бесіда, диспут. Під час проведення бесіди практично на кожному занятті обговорюємо проблеми вживання української мови в засобах масової інформації, зокрема на телебаченні, дізнаємося про ставлення студентів до сучасної реклами і телевізійних передач українською мовою. Використання анкет (зокрема до Дня української мови) допомагає з'ясувати стан функціонування української мови в сучасному суспільстві, зокрема, у медицині. Переконаємо в тому, що безперервне вивчення державної мови створює передумови для спорудження міцного фундаменту загальної культури студента, допомагає йому засвоювати правила професійного спілкування, які вкрай необхідні лікареві, адже мовна культура лікаря - один із найяскравіших показників стану духовності та загальної культури суспільства.

В умовах кредитно-модульної системи навчання посилену увагу звертаємо на ефективну організацію самостійної роботи студентів. Саме тут на допомогу приходять інформаційні технології, серед яких найбільше значення має комп'ютеризація навчання. Комп'ютеризація освіти - невід'ємний компонент її вдосконалення, який сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної й ефективної роботи за своєю спеціальністю на рівні світових стандартів. Ефективній організації самостійної роботи студентів значною мірою сприяє використання Інтернету як джерела автентичної інформації, засобу, що підвищує мотивацію у вивченні мови, забезпечує індивідуалізацію, інтерактивність навчання, моделювання особливого навчального середовища і, врешті-решт, підвищує якість навчання. Користуючись послугами мережі інтернет, студент вчиться вибирати з великої кількості інформаційних джерел потрібну інформацію, аналізувати і систематизувати її. Необхідна ланка в роботі викладача - комп'ютерні програми. Нині особливою популярністю користуються програми, пов'язані з вивченням орфографії, пунктуації, семантики, а також програми для контролю знань студентів.